

A NÉMET IFJÚSÁG

SOKAN vannak közöttünk, akik mélabús frázisokban tetszelegnek a hazáról, mások a marxista ideológiától nem tudnak elbúcsúzni, vannak, kiket együgyű osztályelőítélet bénít meg, de a legtöbbször csak bizonytalanul kongó vágy található több pénz és nagyon sok nyugalom után, — írja Franz Schauwecker: „Aufbruch der Nation“ című mélyszántású munkájában, amely igen jellemzi az önkritikára ébredt német fiatalok belátását. „Egyszer végre már meg kell állapítanunk, miért vesztettük el a háborút? Kétségtelen, hogy saját magunkban volt a hiba, mert bennünk terjengett az az ür, amely csak a külső hatalmat becsülte, mi vagyunk felelősek népünk széthúzásáért; felelősségérzetünk hiánya pedig a sok szajkózás eredménye. De előítéleteknek és hiú tetszelgésnek következménye az a sokszor hangoztatott „programm“ is, amely Isten tudja, miért, de sohasem tud megvalósulni... Most azután végre minden felszabadulhat, ami bennünk el volt temetve; az a rengeteg, ami az életet jelenti és élni kíván maga is, de mindezekig még nem születhetett meg, mert a töről nyírták le a fakadó rügyek pompás színeit, valahányszor kritika ébredt bennünk. Ma azonban túl vagyunk sok mindenben. Felszabadulás előtt állunk és ezért nem sajnálom, hogy a háborút elvesztettük.“ Kétségtelenül fiatalosan kemény és kegyetlen szavak ítélete hangos e vallomásban, de a német háború utáni fiatalok legjobbainak meglátása döbben elibénk e sorokból, amelyek ezt a kiábrándult és sok válság közepén tisztán saját erejére utalt, de vezetésre hivatott intelligenciát nagyon jellemzik. Ernst és Georg Junger, valamint Ernst von Salomon, a két Strasser-fivér és mindenekelőtt a tragikus véget ért Moeller van den Bruck azok, akiknek ítéletében már a háborúvesztés következményeivel számolni tudó és a nehéz körülmények konzekvenciáját elismerő mély megismerésnek lelkiismeretével ismerkedhetünk meg. Kétségbeesés és rajongó idealizmus, a faj méltóság tudatának naív felnagyítása, de a szociális igazság egyre jobban élő térbe nyomuló érvétele nyomán is határozottan megizmosodott ez a dialektika és egyre mélyebb problémákkal foglalkozik.

Németország népe kétszer élte át egységét és mind a két ízben Franciaországgal viaskodott, 1871-ben és 1914-ben. A nemzeti érzés volt tehát az, amely az összetartozandóság nagyszerű öntudatát megteremtette s ez a megállapítás annál fontosabb, mert a szociális valóság különben a német iparnak a század folyamán történt hallatlan kifejlődése következtében alapjaiban forgatta fel a német társadalom erős tényezőit.

A német nacionalizmus tehát a kapitalizmus segítségével vált imperialisztikussá, míg a szocializmus éppen ezen kapitalizmus elleni küzdelmében vedlett nemzetközivé. A világháború alatt azonban a nemzeti érzés megszabadul az osztálykötött polgári előítéletektől, a szocializmus pedig ugyanekkor a nemzeti gondolatért tör lándzsát. Ez volt tehát az a politikai egység, amely a háború nagy pillanataiban született meg s innen fejlődött azután ki a nemzeti szocializmus ígéretes előretörése is.

Sajnos azonban, a németiség energiaforrásai a 18-as évek vége felé teljesen elapadnak és a harctéri összeomlást nem egy szociális forradalom lendülete, hanem az élet apró meglepetéseivel számoló, kompromisszumokra hajló, pártokra támaszkodó huzavona váltotta fel. Itt késett meg megint a német fejlődés.

A fiataloknak szemében azonban ez a kapkodás rendkívül ellenzenyes és ha az öregek a harcvonalak kitűnő bajtársi szellemét idézik, mindig azt kapják feleletül, hogy hazafiasságuk nem vonta le a szociális élménynek egyre jelentőségtejtjesebb következményeit, hanem csupán egy vérszegény liberalizmusnak szolgáltattak kedvezményeket, amely végül is a weimari rendszer félénk gesztusaihoz folyamodott. A fiatalok lendületét azonban egyrészt az imperializmusra támaszkodó kapitalizmus, másrészt a liberális szocializmus bénítja meg, amely egészen ülogikusan frázisokat hallatott az antant zsarnok túlkapásaival szemben és egyre kétségbeejtőbb magányban hagyta a vergődő német nemzetet.

Ilyen körülmények között a Die Tat folyóirat köré egy elhivatottságában bizó, jó felkészültségű szellemi gárda csoportosult, amelynek már Hekuba volt a pártok szótárában lealjasított minden szóvirág és egyedül a maguk egészséges akarására támaszkodva, teremtik meg a német fiatalágnak ama legbiztatóbb világító tornyát, ahonnan tényleg föl-fölfénylik a XX. század modem emberének életigenlése. Vezérük Hans Zehrer, aki hosszabb időn keresztül a Vossische Zeitung inkább baloldali köreinek szellemi uszályához tartozott és külpolitikai rovatvezetője a nagy liberális lapnak, de még Hitler kezdetleges tapogatódzásai előtt lándzsát mert tömi a szociális béke feltétlenül nemzeti követelményeiért és férfias hangon vágta oda minden nemzetközi szólammal operáló kókler szemébe, hogy igenis, az egészséges nemzet a maga szuggesztív erejéhez marad csupán hű, ha saját elszánásából valósítja meg a szociális belátás könyörtelen parancsait. Ziehrer és társai az autokrata nemzeti eszme kifejezői, akik jogosan vannak meggyőződve arról, hogy csak a németiség belső életének tökéletes átorganizálása teremtheti meg azokat a lélektani feltételeket, amelyek nélkül nem lehet feltámadás a jelen páratlan nehézségei közepett. A Die Tat szellemi gárdája mindenesetre az a csoportosulás, amely leginkább érzi, honnan jöhet a német jövő nagy esélye és alig akad ma a fiatal Németország megismerésére jobb tanácsadó, mint ez a folyóirat. A magárataltság lendülete él minden sorában s tagadhatatlan kritikai fölénynyél rendelkező, komoly hangú fórum, amely méltó elismerést vált ki, ahol csak kézbeveszik, — sajnos, nagy tömegek nem veszik kezükbe.

DE HA VANNAK IS VILÁGÍTÓ PONTOK a német ifjúság sötét jelenében, sajnos, az élet igen kétségbeesetten jelentkezik, mihelyt a színpalak mögé tekintünk. Hallgassuk csak meg azt a szörnyű válságot és kétségbeesett tipródást, amely a német egyetemeken dúl. Mennyi diák-egyesület, hányféle rendszer, a szemellenzővel felruházott szaktudás száz kis előcsamokában látjuk ott szenvedni lehorgasztott fejjel a jövő zálogát, amely nemhogy kenyérhez nem jut, de még az életnek piros-pozsgás reménye sem bátorítja. Nietzsche írja, hogy „minden németben van valami a káoszról”, és sehol oly megrázóan nem tapasztalhatjuk a német léleknek magányos vergődését, mint éppen itt, a tudomány csarnokaiban, ahol talán legjobban érzi magát az a lelki alkat, amely a különböző Minderwertigkeitskomplexek lídercei között sehol nem tudja megtalálni önmagát, hanem tanácsok után futkos, tapogatózik és izzadva kétségbeesik. Van valami az emberi tragikumából ezeknek a fiataloknak homlokán. Nemcsak a menzurák tépte sebek pólyái nyomán, se nem a szabad levegő sportjának hallatlan dinamikájában, hanem a politikai tanácsstalanság és főleg a nap huszonnégy órájára átszerelt szellemtörténeti hamisítások örvényeiben kell meglátnunk a mai német fiatalság elesettségét. Ma a türelmetlenség ítélet és meglepő, hogy milyen megdöbbenően nyugodt házakat épít a derékszögekkel operáló architektúra. De ami legfeltűnőbb a német fiatalságban: semmi vágyódás nincs benne a korunkat jellemző spirituális elmélyedés iránt, hanem inkább a szabadtéri sport ritmusa az, amely német földön tömegeket mozgat. Az országutak mellett kiépült benzinkutak groteszk árnyékai előtt suhan tehát el a gépi civilizációnak legázolt, mániákus generációja, amely az otthontól elidegenített, koponyájában kételyektől gyötört, e hivatásában kenyértelenül kismizmizetten áll — és vár. A német fiatalság kilencven százaléka nem tudja, mire vár! Nem tudja, mert nincs senki, aki megmondaná feladatait. Nincs, aki szuggesztív erővel memé, ha kell, népszerűtlensége árán is, felelősségre vonni azt a fiatal akaratot, amelyet még tanárai is csak uszítani próbálnak. Vauvenargues írja: „Les vieux fous sont plus fous que les jeunes,” és ez a megállapítása szomorú diagnózisként illik arra a mérhetetlen erőszakosságra, amely ma a német egyetemek katedráin semmiféle történelmi tény sem tud hamisítatlanul épen tartani, ha netalán a pártok rövidlátó szenvedélye valamit megmásítani kíván.

De kövessük csak nyomon az éneklő fűrészenerváltan érzéki hangjainál tétovázó dekadens német fiatalságot és idézzük szemeink elé a vörös pólóingben \$ kommunista eszméért hevülő külvárosi proletárfiatalságot is, hogy a pártok és pártkeretek borzalmasan meddő harcaiban a hányaveti szabadosság szörnyű veszélyeit megismerhessük.

A felszabadult libidó, Hitler kendőzetlen túlzásai, Rosenberg kardnyelőkre emlékeztető történelemszemlélete múlhatatlanul túlzásokba ragadták a német lelkesedést. Sajnos, a teuton fantázia nem mindig törődik azzal, hogy miért lelkesedik? Az alapos németek túlzásaikban is alaposak és a problémák, melyeknek jelentőséget tulajdonítanak, sokszor nem a lélek mélységéről árulkodnak. A német közéletet határozottan az ösztönök dinamikája tartja lendületben. Egyenruhák, zászlók, zenekarok disszonáns nyugtalanságából sehol sem ütökzik ki a

szemrehányó múlttal való szakítás, amely nélkül a németiség sohasem találhatja meg önmagát. Sieburg ősi irigységet érintett meg akkor, midőn „Gott in Frankreich“ című könyvének nagy fényerővel bíró címében mutatott rá a németek sóvárgó hiányérzetére, amely nem is olyan túlságosan dekadensnek, mint inkább „megfoghatatlannak“ látja azt a francia józanságot, amelyet a szellem megingathatatlan fölénye tesz olyan beláthatatlanul idegenné a németiség előtt.

Nem mintha a fiatal germánokban nem lenne *meg* ugyanoly érzékeny szintézise a XX. század szépségideáljának; nem is arról van itt szó, hogy holtversenyben vájjon ki a második, de igenis megállapítható az a behozhatatlan különbség, amely a témájával fölényesen elbánó francia önbizalomban van, azzal a komplikált, magát szétdaraboló és fűrészporrá devalváló német lelkeséggel szemben, amely önmagának ásta meg a vermet, saját fantáziájának drótkadályaiiban vergődik és egy idejét múlt romanticizmusnak esik áldozatául. Kétségtelen, hogy Németországban ma egy nyugtalan ideológia csinál iskolát, amely genre hovatovább öncsonkításokra vetemedik. A szépet önmagáért látó, a muzsikát önmagáért babráló fiatalok odáig fajultak, hogy semmi kézzelfoghatót nem nyújthatva, transzcendentális ködökben, illatokban gondolkodnak és minduntalan „klímákra“ akarják széjjelszerelni a hétköznapi iszonyatos nyugalom szükségességét.

Itt az ideje, hogy e tapogatódzásról lerántódjék a lepel, mert ha a „harmincas években“ van valami ragyogóan fölényes, akkor ez bizonyára csak az lehet, hogy a kompromisszumok pátoszával szemben végre a szerves leszámolás önmagát megtaláló öntudata fog diadalra kerülni. A nyugtalankodókkal szemben pedig megállapítandó, hogy ezek a huszonnégy órákban gondolkodó kis táltosok mindenekelelt az élvezetekről kénytelenek lemondani. Bármennyire épületes is a Wotanok hőskorába visszanyúlni, de a vérség nagy macskakörmei között nem szabad az élvezetet megtenni a világnézet tengelyévé. Rá fognak jönni még ők is, hogy a fiatal élet megigazulása áldozatok nélkül nem lehetséges.

A mának titánkodó bérencei alaplényegüket árulják el, amikor a szellem aszkéziséről lemondva, egyben a meggyőződés magatartásától is elbúcsúznak. Hiába a film, a rádió, a mechanizált gépi kultúra csodálatos érzékenységű megállapításai és bár kétségtelenül sok színes virág maradt e pompás mezőkön — éppen végső értelemben ezek a kis csodák nagyon hitványaknak bizonyultak és a válságok előtt meghátráló ifjú óriások csak az élvezetek technikusai lehetnek. Ezzel bizonyára ki is merül jelentőségük és amint olykor az örvényáramok melege olvasztja meg a hangtalan lendületű dinamók vasmagját, ugyanúgy saját tüzüknél lesznek áldozatai a lélek pipogyái is. Ezek még ma sem vették tudomásul az európai fejlődés kétségtelen fordulatát, amely nem külsőségekre, de az örök ember meleg belsejének fölényére appellál, midőn pálcát tör és lemond az áltekingintélyek tiszteletéről és a maga magányosságának nagy sorstragédiájától átitatva, ha könnyes szemmel is, de a meggyőződés pillanatnyira sem alkudozó hitével, egyéni élményét csillogtat az érzéketlenül beérkezett, de lávalomha világgal szemben. Reméljük, hogy a német fiatalság jellemében ezek a dekadens tünetek

csak egy rövidzárlat ideiglenességével bírhatnak, hiszen amidőn arról van szó, hogy teherbíró életformákat kell beállítani a mai tespedésbe, nem hihetjük, hogy egy egészséges nemzet szervezete ki ne küszöbölne ezeket a meddő jelenségeket.

És hogy reményünk igazolva van, arra idézhetjük E. G. Gründel, „Die Sendung der jungen Generation“ című lelkesedéssel megírt munkáját, amelyben már trónjától fosztott a materializmus és logikus ítéletet kap a polgári önzés, amely a tulajdonjognak vaskalapos elbírálásával iparkodott glóriát fenni a maga kényelmességének indoklására. „Tizenhatmillió fiatal áll szemben kilencmillió öreggel“ — mondja könyvének utolsó lapjain Gründel, aki a versaillesi békét a modern kapitalizmus legnagyobb diadalának bélyegzi és gyönyörű sorokat ír le arról a fiatal, de nemes fájdalmú német generációról, amely önmagát nevei, ha szokatlan módon is. Az élet dinamikus érzései kényszerítették a motorok robbanásához ezt a fiatalságot és kiszámított hatások nagy prelúdiumánál hallja meg a szerző azt a nyomort, amelybe a tanácstalanság, a kilátástalan kenyérgondok verték a német élet legjobbjait. „Bűnhődünk kell! Legjobb művészeink egzotikus szenzációk miatt nem juthatnak kenyérhez és megaláztatásunk annál nagyobb, minél borzalmasabb az alkotó generációk nyomora. De ez nem is lehet másképp abban a világban, ahol mindenki csak tapsolni akar, de senki sem érez. Vagy azt akartuk elhithetni magunkkal, mintha silány kis ötleteink oly bámulatosan rendezték volna már be e földi életet, miszerint nincs egyébre szükségünk, csak hogy a propeller berregjen orrunk előtt és máris hátat fordíthatunk esőnek, villámnak, napfénynek, madárdalnak azért, hogy egy homunkulusi lét kapcsolótáblás életritmusát a türelmes lendítőkerekek bénító nyugalma szolgálja ki. Nem, ez nem lehetséges és nagyon is bekövetkezett az, amitől legjobban tartottunk, hogy a legkiválóbbak visszavonultak és olyanok páváskodnak a siker porondján, akik hebehurgyábbak a zöldbékánál és kicsinyesebbek a kispolgárnál. Tudom, hogy létezik valamennyi városunkban egy jól megszervezett, szenzációkra vadászó üzérhad, amely a nemzetnek kultúrsumját befőttesüvegek szirupjával iparkodik kielégíteni, de ezekkel szemben csak úgy lesz diadalunk teljes, ha az életről alkotott felfogásunkat revideáljuk és nem a mai nagyhangúak mellé kötjük oda magunkat, hanem vállaljuk a harcot és beleállunk a sárba. A mai ember nem lehet kényelmének áldozata. Le kell, hogy mondani tudjunk minden szépségfiastromról és akkor igaz lesz von Stein jóslata: „Mihelyt elhatározunk valamit, azonnal szakítsunk a nyugalom barátaival, ne hogy az okoskodók feltartóztathassák a haladást.“

A német ifjúság feltétlenül csüng az európai szellemközösségen, de különösen a háború óta egyre nagyobb várakozással tekint a yankee-ávilizáció kolosszális benyomásai felé is. Németország már a legjobb úton volt, hogy kiegyensúlyozott ambíciói révén megtalálja helyét a kontinensen és a különködő germán törzsek szellemét már-már a meghódított presztízis jóérzése váltotta fel. De a békeszerződések tökéletlensége újra felújította Nagy Frigyes „nordische Rasse“ vízióját és midőn a Szajna mellől a germán lélek bozontos magányába verték vissza a német tömegeket, ismét a faji gőg hevülete járja át a fiatalság

jórészét, amely erre kiábrándultan vetette magát a propagandaszempontból kétségtelenül bámulatraméltóan összetoborzott Hitler-mozgalom karjaiba. De nagyon tévednek azok, akik történelmi jelentőséget tulajdonítanak az elkésérés túlzásaival hadonászó horogkeresztnek. A német fiatalságot ez az ideológia soha nem válthatja meg. Ideig-óráig felszínen maradhat, sőt „burokban is születhet“ némely „eredmény“, de azt hisszük, hogy nem tévedünk hasonlatunkkal, midőn azt mondjuk, hogy Hitler csak egy, a túltelített oldatba dobott kavicsnak szerepét töltötte be, amely egyszerre megindította a németiség jobbik énjének kikristályosodását.

A francia politika, amely olyan könnyörtelen szigorral ragaszkodik a saját maga sécuritéjéhez, valószínűleg a leghasznosabb tanítómestere lesz a fiatal germán lélek öntudatraébredésének. Az agg Briand érezte, Tardieu elhibázta és Herriotban, sajnos, nincs meg a temperamentum a feladat elvégzésére, hogy tudniillik, meg kellett volna kísérelni a német-francia léleknek nivellálását akkor, amidőn oly borzalmas nyomorban volt az egyik nemzet és oly törekeny jólét göggyében a másik. De a történelem sodra ma már messze túljutott e lehetőségen és egyre bizonyosabb, hogy igaza van Clausewitznek, aki 1807-ben írta le a következőket: — „hogy az emberek nálunk nem gondolkodnak nemesebben, az nem a természet hibájából van így, de tisztán azon férfiakon múlik, akik a nemzeteket vezették. Ha ők tökéletesebbeknek bizonyultak volna, ma egészen más viszonyok között, emelkedettebb lélekkel élhetnének.“

Ez igaz volt akkor és ma is; Németországban és másutt is.

KOKAS MIKLÓS